שאם נטע והבריך והרכיב מותר וכי תימא שני ליה לר' יוסי בין שאר איסורין לעבודת כוכבים, ומי שני ליה והתניא שדה שנזדבלה בזבל עבודת כוכבים וכן פרה שנתפטמה בכרשיני עבודת כוכבים תני חדא שדה תזרע, פרה תשחט ותניא אידך שדה תבור ופרה תרזה מאי לאו הא ר' יוסי והא רבנן? לא, הא ר"א והא רבנן, הי ר"א ורבנן אילימא ר"א ורבנן דשאור דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחימצו ר"א אומר אחר האחרון אני בא וחכ"א בין שנפל איסור לכתחלה ובין שנפל איסור לבסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי לחמץ ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור, ומאי דטעמא דר"א כדאביי דלמא טעמא דר"א משום דאחר אחרון אני בא: אי גמיר באיסורא (א) אסורה ואי גמיר בהיתירא מותרת בין סלקיה ובין לא סלקיה אלא ר"א ורבנן דעצים דתנן נטל הימנה עצים אסורה בהנאה, הסיק בה את התנור: חדש יותץ, ישן יוצן, אפה בו את הפת אסורה בהנאה, נתערבה *באחרים כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים רבנן דפליגי עליה דר"א מאן נינהו אילימא רבנן דעצים, אחמורי מחמרי אלא רבנן דשאור אימר דשמעת להו לרבנן דמקילי בשאור, בעבודת כוכבים מי מקילי אלא לעולם הא רבי יוסי והא רבנן, ר' יוסי לדבריהם דרבנן (ב) אמר להו: לדידי זה וזה גורם מותר לדידכו דאמריתו זה וזה גורם אסור אודו לי (ג) מיהת אף ירקות בימות הגשמים, ורבנן כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי: ההוא גינתא דאיזדבל בזבלא דעבודת כוכבים, שלח רב עמרם קמיה דרב יוסף, א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי:

מתני'

והבריך והרכיב · (ד) אם הבריך או הרכיב יחור של ערלה באילן זקן מותרים פירותיהן מיד אע"פ שלא מלאו להן שני ערלה דזה וזה גורם מותר וה"נ אמרינן בעלמא* ילדה שסיבכה בזקנה בטלה לשון אחר אם נטע האגוז של ערלה שהוא איסור הנאה ולכשיגדל ונעשה נטיעה הבריכה והרכיבה באילן דהיתר מותר לאותן פירות שטוען אחר זמן באילן כמי ע"י האילן של היתר וקשיא לי בלא הבריך ובלא הרכיב נמי איכא זה וזה גורם אגוז דאיסור וקרקע דהיתר: **שני ליה לר' יוסי בין עבודת כוכבים לשאר איסורין** · דאע"ג דבשאר איסורין זה וזה גורם מותר ס"ל הכא אסור: **בכרשיני עבודת כוכבים** · של תקרובת עבודת כוכבים או שעבדום: **תבור** · עד שתכלה ממנה כל שבח הזבל ותהא בורה ולא יזרענה: **תרזה** · תכחש: **מאי לאו הא** · דקתני שדה תזרע ר' יוסי היא דשמעינן ליה דאמר גבי ערלה זה וזה גורם מותר ה"נ תזרע והזרעים גדלים ע"י זבל דאיסור וקרקע דהיתר (ה) דלא שאני ליה בין עבודת כוכבים לשאר איסורין וקשיא אמתני' ופרה תשחט ותאכל שאף היא היתה גדילה קודם לכן ע"י שאר אכילות: **והא** · דקתני שדה תבור רבנן היא דאמרי אף היא נעשית זבל כו' והא דשרי מתני' זורעין תחתיה ירקות הא שנינן ליה מה שמשביח בנבייה פוגם בזבל: **הא ר"א והא רבנן** · אבל לר' יוסי בעבודת כוכבים זה וזה גורם אסור ס"ל כדקתני מתני' ואי משום שוחק וזורה הא שנינן לעיל אי משום ערלה, שני ליה בין עבודת כוכבים לשאר איסורין: **שאור של חולין** · ושאור אחר של תרומה: **שנפלו לתוך עיסה** · של חולין: **כדי לחמץ** · עיסה זו: **אחר אחרון אני בא** · אותו שנפל אחרון אם של חולין נפל אחרון ביטל את הראשון ומותר לזרים ואם של תרומה נפל אחרון אסור לזרים: **ואמר אביי ל"ש** · דלר"א אם אחרון חולין שמותר אלא שקדם וסילק את האיסור קודם נפילתו של זה שכשנפל זה ליכא למימר היתר מצטרף לאיסור להיות שיעור ליאסר ואע"פ שכבר נתן כח איסור בעיסה ולא היתה מחומצת ע"י אחר *(ואם) לא בשביל ראשון ואפ"ה כיון דלא הוה בו מעולם שיעור חימוץ ליכא למימר זה וזה גורם וביטל שני את הראשון: **אבל אם לא קדם וסילק** **את האיסור אסור** · שאע"פ שנפל היתר לבסוף אסור דזה וזה גורם אסור ולרבנן זה וזה גורם מותר: **משום דאחרון אחרון אני בא** · דקסבר גמרו באיסור אסור, גמרו בהיתר מותר אבל היכא דנפלו בבת אחת לעולם קאמר לך זה וזה גורם מותר ס"ל: **נפל סימנה** · עלים מן האשרה מתני' היא: **חדש יותץ** · שהרי נעשה והוחזק מאיסורי הנאה: **ישן** · שכבר הוחזק ואין היסקו לחזקו אלא לאפות: **יוצן** · שלא יאפו בהיסק זה ונמלא שלא נהנה: **אפה את הפת** · בין בחדש שלגנו וחזר והסיקו בעצי היתר בין בישן בהיסק של עצי איסור הוה ליה בתרווייהו זה וזה גורם שהפת שנאפית בו בחדש בהיסק שני באה ע"י גורם דאיסור שנתחזק בהן התנור מראשיתו וגורם היתר דהאי היסק וקתני הפת אסורה לר"א עד שיוליך הני דמי עלים דאיסור לים המלח אלמא זה וזה גורם אסור: **אלא רבנן דשאור** · פליגי עלויה ואמרי זה וזה גורם מותר דקתני אפי' נפל איסור בסוף (ו) וכ"ש נפלו בבת אחת מותר עד שיהא באיסור לבדו כדי לחמץ: **אלא לעולם** · הא דקתני שדה תזרע ר' יוסי (ז) דשמעינן ליה גבי ערלה דאמר מותר וגבי עבודת כוכבים דקאמר שוחק וזורה לרוח ולא שני בין עבודת כוכבים לשאר איסורין, וטעמא לאו כדשנינן משום דהוזל לאיבוד הוא, ודקשיא לך ר' יוסי דמתני' דנבייה? לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידכו דקאמריתו זה וזה גורם אסור דקאמרי אבל לא בימות החמה מפני שהזבל יפה להן אודו לי נמי בימות הגשמים דאיכא נמי גורם דנבייה: ורבנן אמרי ליכא גורם דאיסור דמה שהשביחו בנבייה פגמו בזבל: **בזבל עבודת כוכבים** · שבאמדם פרים ועגלים הנשחטים לעבודת כוכבים דתקרובת עבודת כוכבים הן ואסורין בהנאה אבל אמר זבל זה לעבודת כוכבים אינו נאסר כדתניא (לעיל מד:) אין הקדש לעבודת כוכבים: **הלכה כר' יוסי** · דזה וזה גורם מותר:

שאם נטע והבריך · פי' בקונט' בלשון אחרון נטע האגוז ואחר כך כשנעשה נטיעה הבריך והרכיב באילן של היתר (ח) אותו לשון עיקר ומה שהקשה בקונט' אפי' לא הבריך והרכיב נמי לא דק דאין נקרא זה וזה גורם אלא כששניהם מענין אחד כמו הברכת איסור באילן היתר ששניהם אילן וכמו זבל נבייה וקרקע דלעיל אבל אגוז וקרקע שני ענינים הם ומה שפירש בלשון ראשון הבריך יחור של ערלה באילן והוי כמו ילדה הסככה בזקנה דבטלה אין הנדון דומה לראיה דההיא אפילו למ"ד זה וזה גורם אסור מותר כיון שבטלה בזקנה וכן משמע לשון בטלה:

***שאם** נטעו ה"ת מ"ש גידולי אגוז של ערלה מגידולי (ט) טבל ומעשר שני שהן חולין ואפי' גידולי תרומה אלא שגזרו עליהן *בי"ח דבר וי"ל דערלה שאסורה בהנאה יש לאסור הגידולין שגם זה הנאה היא אבל באיסור אכילה אין לאסור הגידולין שאינו אוכל האיסור עצמו:

שדה תורע · וכגון שאין הזבל בעין והוה ליה זה וזה גורם ומותר כדפרישית לעיל גבי נבייה: (י) **הא** רבנן · והא דשרו לעיל נטע והבריך והרכיב לאו משום דאית להו זה וזה גורם מותר אלא משום דמה שגדל מן האגוז עצמו יהא מותר ואסרי רבנן בעבודת כוכבים לעיל דאף היא נעשה זבל וה"ה לשאר איסורין: **עד** שיהא באיסור כדי לחמץ · פירוש ואז אסור אפי' יש בהיתר נמי כדי לחמץ וא"ת היכי מייתי מדרבנן זה וזה גורם מותר דלמא שני להו בין עבודת כוכבים לשאר איסורין וי"ל דהכי מייתי (כ) מדר"א נשמע לרבנן דכי היכי דאסר אף בשאר איסורין ואינו מחלק רבנן נמי דשרו לא יחלקו:

דלמא טעמא דר"א כו' · פי' ולעולם זה וזה גורם מותר: **אלא** ר"א ורבנן דעצים · משום דקאמר הא ר"א והא רבנן מהדר אפלוגתייהו דלפ"ז הדיחוי הברייתות מתורצות הא ר' יוסי ורבנן דידיה דסברי זה וזה גורם אסור והא ר"א ורבנן: **יוליך** הנאה ליס המלח · פי' בקונטרס דמי עלי איסור משמע ולכך תהא הפת מותרת וקשה דא"כ אפי' בלא נתערבה נמי יש להתיר בהולכת הנאת העצים לכך נראה לפרש הנאת הפת וניחא דלא פליג ר"א ברישא (ל) חדש יותץ להתיר להוליך הנאת עצים שהוסק בהן ליס המלח:

נתערבה באחרות · לא גרס ר"ת ואחרות באחרות וכן במסכת חבילי תלתן דבלאי הכרם דמייתי בפ"ק דבילה (דף ג:) לא גרים ליה ומביא ראיה מדאסר שמואל פ' התערובת (זבחים עד·) ספק ספיקא ודחיק התם לאשכוחי תנא דסבר כוותיה וצריך להביא מדרבי יהודה דברייתא דרמוני באדן דאסר בספק ספיקא והוצרך לדחוק סבר לה כוותיה בחדא ופליג עלה בחדא דשמואל דוקא בעבודת כוכבים אוסר דקאמר התם הנח לעבודת כוכבים שספיקה אסורה עד סוף העולם ואי גרסינן ליה הכא לייתו הך משנה דבעבודת כוכבים קיימא וכן אי גרסינן ליה נמי בחבילי תלתן היה לו להביא המשנה דר"מ ונימא סבר כוותיה בחדא ור"י בר ברוך אומר דשפיר גרסינן ליה הכא והתם ודלמא ליכא אלא חדא ספיקא דה"פ ואחרים באחרים כל אותן אחרים נתערבו באחרים או אפילו רובן דאיכא למימר איסורא ברובא איתיה דה"נ אמר תלמודא התם גבי טבעת של עבודת כוכבים נפלה לתוך מאה טבעות כולן אסורות פירשו שנים למקום אחד וארבעים במקום אחד האחד הארבעים מותרים דאמרינן איסורא ברובא איתיה:

עין משפט נר מצוה

פה א ב גמיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' י"ד ופט"ו מהל' מאכלות אסורות הל' יג סמג לאוין מס טוש"ע י"ד סי' קמב סעיף יא:

זהו דיבור אחד עם הך דלמעלה · רש"א

רבינו חננאל

אמר רב מודה ר' יוסי שאם נטע והבריך והרכיב שמותר · ותניא בהדיא דר' יוסי מודה בהא · והנה הכפניות של ערלה והאילן שנידון גורמין לזה הפרי ומודה ר' יוסי שמותר מכלל דר' יוסי זה וזה גורם מותר סבירא ליה וכי תימא לר' יוסי שני ליה איסורא דעבודת כוכבים משאר איסורי' והתניא שדה שנזדבלה בזבל של עבודת כוכבים · וכן פרה שנתפטמה בכרשיני תרומה תני חדא שדה תיזרע ופרה תשחט · ותניא אידך שדה תבור ופרה תרזה · מאי א) האי קתני שדה תזרע רבנן · והא דקתני תבור רבי יוסי (אומר) [היא] אפ"ה ב) אם נזרעה שרי [אלמא] דהוא סבר זה וזה גורם מותר · ולא שני ליה בין איסורא דעבודת כוכבי' לאיסורא דתרומה · ודחינן לא לעולם לר' יוסי שני ליה בין איסורא דעבודת כוכבים לשאר איסורי · והני מתנייתא ר' אליעזר ורבנן נינהו דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו בתוך העיסה ואין באחד מהן שיעור כדי לחמץ את העיסה ונצטרפו וחימצו רבי אליעזר אומר אחר אחרון אני בא · פי' אם השאור של תרומה נפל אחרון נאסרה העיסה · ואם של חולין נפל אחרון מותר וחכמים אומרים לעולם אין העיסה אסורה אלא אם היה בשאור של תרומה שיעור כדי לחמץ לבדו' ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור לכם אומר ר' אליעזר אם נפל שאור של חולין אחרון מותר אבל לא סילק אסורי' אלמא סבר זה וזה גורם אסור · ואעפ"כ אם קדם וסילק את השאור של תרומה שרי ר' אליעזר · ודחי' ומאי דטעמא דרבי אליעזר כדאביי וכו' · אלא מהא דתנן

א) נ"ל מאי לאו הא דקתני שדה תזרע וכו'. ב) פי' רבינו בזה הוא דלא כפרש"י ותוס' אלא דגם ברייתא בשניה סברה דזה וזה גורם מותר ולא פליגי רק בלכתחלה וצ"ע.

[ועי' תוס' ביצה ג: ותוס' יבמות פא· ד"ה נתערבו ותוס' סנהדרין פ· ד"ה ואחרים ותוס' זבחים עד: ד"ה ואב"א]

מסורת הש"ס

[סוטה מג:]

פסחים כו: ערלה פ"ב מ"א לקמן עג: תמורה יב·

פסחים כו. [לקמן ע"ב]

באחרות. יעב"ץ

[צ"ל אם]

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' גמיר באיסורא אסור ואי גמיר בהיתירא מותר בין סלקיה: (ב) שם לדבריהם דרבנן קאמר: (ג) שם אודו לי מיהת· נ"ב פירוש אודו לי לסברתי דזה וזה גורם דאיסור היא ומ"ה אף ירקות בימות הגשמים אסור: (ד) רש"י ד"ה והבריך והרכיב או הבריך: (ה) ד"ה מאי לאו וכו' וקרקע דהיתר ופ"ה תשחט ותאכל וכו' שאר אכילות דלא שאני ליה בין עבודת כוכבים לשאר איסורין וקשיא אמתני' סס"ד: (ו) ד"ה אלא רבנן וכו' בסוף מותר וכ"ש נפלו בבת אחת עד שיהא: (ז) ד"ה אלא לעולם וכו' ר' יוסי היא דשמעי' וכו' ולא שני ליה בין עבודת כוכבים: (ח) תוס' ד"ה שאם נטע וכו' ואותו לשון וכו' באילן זקן והוי כמו ילדה שסככה בזקנה דבטלה אין הנדון דומה לראיה דההיא אפי' למ"ד זה וזה גורם אסור מותר דכיון שסככה בזקנה בטלה וכן משמע לשון בטלה: (ט) ד"ה שאם וכו' טבל ומעשר שני· נ"ב עיין בפ' כל שעה דף לד: (י) ד"ה והא רבנן וכו' נטע או הבריך או הרכיב לאו וכו' עצמו הוא מותר: (כ) ד"ה עד שיהא וכו' מדר' אליעזר נשמע לרבנן· נ"ב ולבתר הכי דקאמר אלא רבנן דשאור שפיר פריך אלא רבנן דשאור דלמא שני להו בין עבודת כוכבים לשאר איסורין משום דבעי למימר דר"א דשאור ס"ל [אחר האחרון אני] בא אפי' לא קדם וסלקיה [דבשאר איסורין] זה וזה גורם מותר אפי' לר"א: (ל) ד"ה יוליך וכו' ברישא אחדש:

*רש"י מביא ל"א ודוחהו תוס' ד"ה שאם מדי' עיין בה

מבנה

⋈ חיפוש אחר:
ר"א-שמחמיר בזה וזה גורם
רבנן-שמקילים, וממילא
מי קתני ◇א-◇ב
⏢ (מיקוד)
חיפוש אחר כ"א שמחמיר
⏢ דחיה
⌂ שמות של הברייתות
1- שאור
2- עצים

מבנה
ר' יוסי אליבא דרבנן ותגובת הרבנן

*אלא משום דהוי זה וזה גורם-מותר